

Δικαστική Συμπαράσταση

Οδηγός για Γονείς ΑμεΑ

Βήμα–Βήμα Προστασία με
Ασφάλεια και Αξιοπρέπεια

Εθελοντούμε

Σύλλογος Φίλων Παιδιών, Εφήβων,
Ενηλίκων ΑμεΑ και όλων των παιδιών

ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

Οδηγός για Γονείς ΑμεΑ

**Σύλλογος Φίλων Παιδιών, Εφήβων, Ενηλίκων ΑμεΑ
και όλων των παιδιών «Εθελοντούμε»**

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Εκ μέρους του Διοικητικού Συμβουλίου του Συλλόγου Φίλων Παιδιών, Εφήβων, Ενηλίκων ΑμεΑ και όλων των παιδιών «Εθελοντούμε»

Η δικαστική συμπαράσταση είναι ένας θεσμός που συχνά προκαλεί ανησυχία, αβεβαιότητα και φόβο.

Για πολλές οικογένειες, ακόμη και η σκέψη της διαδικασίας συνοδεύεται από συναισθηματικό βάρος. Δεν πρόκειται απλώς για μια νομική διαδικασία, · πρόκειται για μια απόφαση που αφορά το μέλλον ενός ανθρώπου.

Ως Σύλλογος, βρισκόμαστε καθημερινά δίπλα σε γονείς που αναζητούν καθοδήγηση. Ακούμε συχνά ερωτήματα όπως:

- «Είναι απαραίτητο;»
- «Θα χάσει το παιδί μου τα δικαιώματά του;»
- «Τι θα γίνει όταν δεν θα είμαι πια εδώ;»

Αυτό το βιβλίο δημιουργήθηκε για να απαντήσει σε αυτά τα ερωτήματα με καθαρότητα, απλότητα και υπευθυνότητα.

Στόχος μας δεν είναι να αντικαταστήσουμε τον νομικό σύμβουλο. Στόχος μας είναι να προσφέρουμε ενημέρωση, κατανόηση και σιγουριά.

Η δικαστική συμπαράσταση δεν αποτελεί στίγμα. Δεν είναι τιμωρία. Δεν αφαιρεί την ανθρώπινη αξία.

Αποτελεί θεσμικό εργαλείο προστασίας του ίδιου του συμπαραστατέου ενήλικα ΑΜΕΑ, όταν αυτό είναι αναγκαίο.

Πιστεύουμε βαθιά ότι η σωστή ενημέρωση ενδυναμώνει τους γονείς και μειώνει τον φόβο της αβεβαιότητας. Η προετοιμασία δεν είναι παραίτηση· είναι πράξη ευθύνης.

Με σεβασμό σε κάθε οικογένεια που αγωνίζεται καθημερινά, παραδίδουμε αυτόν τον οδηγό ως εργαλείο στήριξης και προστασίας.

Γιατί κανένας γονιός δεν πρέπει να αισθάνεται μόνος σε αυτή τη διαδρομή.

Με εκτίμηση,

Το Διοικητικό Συμβούλιο Σύλλογος «Εθελοντούμε»

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Τι Είναι Πραγματικά η Δικαστική Συμπαράσταση

Η δικαστική συμπαράσταση είναι ένας δικονομικός θεσμός που προβλέπεται στην δικαστηριακή πρακτική, με σκοπό την προστασία των εννόμων συμφερόντων ενηλίκων οι οποίοι δεν είναι είτε σε διανοητική, ψυχική είτε ακόμη και σε σωματική θέση να διαχειριστούν τις υποθέσεις τους ενώπιον δημοσίων υπηρεσιών, και εν γένει ενώπιον τρίτων στα πλαίσια συναλλακτικών σχέσεων.

Αναλυτικά, ολόκληρη η διαδικασία που οφείλουν να ακολουθήσουν οι αιτούντες γονείς /συγγενείς, υθμίζεται από τα άρθρα 1666–1688 του Αστικού Κώδικα. Μετά την υποβολή της αίτησης για τη θέση του συμπαραστατέου σε προσωρινή ή οριστική δικαστική συμπαράσταση, έχει άμεση ισχύ η σχετική απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου. Προβλέπεται, επιπλέον, και διαδικασία κατεπείγουσας αίτησης για δικαστική συμπαράσταση, η οποία εκδίδεται εντός το πολύ 10 ημερών, από την κατάθεση της αίτησης στον αρμόδιο Πρωτοδική Υπηρεσίας. Η τακτική διαδικασία της δικαστικής συμπαράστασης, από την ημέρα της υποβολής της αίτησης έως την εκδίκαση της και την έκδοση απόφασης, υπολογίζεται ότι μπορεί να διαρκέσει έως και 5-6 μήνες στο Πρωτοδικείο της Αθήνας. Για αυτό και οι ενδιαφερόμενοι, οι οποίοι κυρίως επιθυμούν να ρυθμίσουν επείγοντα ζητήματα, θα καταφύγουν πρώτα στην διαδικασία της χορήγησης προσωρινής διαταγής, ώστε να έχουν μια προσωρινή απόφαση δικαστικού συμπαραστάτη έως την οριστική δικάσιμο του δικαστηρίου και την οριστική δικαστική απόφαση.

Αφορά ενήλικες που, είτε λόγω:

- ψυχικής διαταραχής,
- νοητικής αναπηρίας,
- σοβαρής σωματικής αναπηρίας,
- ασωτίας, τοξικομανίας ή αλκοολισμού,

αδυνατούν να φροντίζουν τις προσωπικές ή οικονομικές τους υποθέσεις.

Εκείνο που απαιτείται είναι να υπάρχει εντός του φακέλου που θα υποβληθεί στο δικαστήριο ιατρική γνωμάτευση πρόσφατη με πλήρες ιστορικό του συμπαραστατέου, ποσοστό αναπηρίας ή σχετική απόφαση ΚΕΠΑ. Αν το ζήτημα υγείας, δεν ήταν ραγδαίο αλλά ήταν αποτέλεσμα πρόσφατων ιατρικών διαγνώσεων, και οδήγησε τους γονείς /συγγενείς στην υποβολή της αίτησης, καλό είναι να υπάρχουν σχετικά ιατρικά έγγραφα που επιβεβαιώνουν την επιδείνωση αυτή στην διανοητική κατάσταση του προς

συμπαράσταση ενήλικα. Για περιπτώσεις ΑΜΕΑ με διαγνώσεις εφ'όρου ζωής, δεν απαιτούνται πρόσφατες ιατρικές γνωματεύσεις, σίγουρα όμως να αφορούν την περίοδο της ενηλικίωσης του.

Η αντίληψη, ότι δικαιοπρακτική ικανότητα πρέπει να έχουν μόνο όσοι μπορούν να τη χρησιμοποιούν κατάλληλα, ωθεί το νομοθέτη στη δημιουργία, πέρα από τους ανηλίκους, και μιας άλλης κατηγορίας δικαιοπρακτικά ανίκανων προσώπων, που αποτελείται από όσους έχουν σοβαρά ψυχοδιανοητικά ή σωματικά προβλήματα ή χαρακτηριστικά ελαττώματα, τα οποία εκ των πραγμάτων εκθέτουν σε κίνδυνο τους εαυτούς τους ή άλλα μέλη της οικογένειάς τους, αν επιλέξουν να δρουν αυτοπροσώπως σε δικαιοπραξίες (δηλ. σε συναλλαγές όπου απαιτείται η υπογραφή του, π.χ. συμβόλαια, πωλήσεις, μεταβιβάσεις, δωρεές κλπ). Από τα άτομα αυτά η δικαιοπρακτική ικανότητα αφαιρείται ολικά ή μερικά με την παραπάνω αναφερθείσα δικαστική απόφαση μετά από μια ορισμένη διαδικασία: τη διαδικασία για τη θέση του προσώπου σε δικαστική συμπαράσταση.

Ως δικαστική συμπαράσταση εννοείται, εξάλλου, το καθεστώς στο οποίο βρίσκεται ο «συμπαραστατούμενος», ο οποίος θα τελεί στο εξής υπό την προστασία του «δικαστικού συμπαραστάτη», που ορίζεται για εκείνον/η με την ίδια δικαστική απόφαση.

Είναι ένας θεσμός αυτοφροντίδας και αυτοπροστασίας.

1.1 Δεν είναι τιμωρία

Η λέξη «στερητική» δημιουργεί συχνά φόβο. Όμως η δικαστική συμπαράσταση δεν αφαιρεί την ανθρώπινη αξία. Δεν αφαιρεί την προσωπικότητα. Δεν αφαιρεί την ιδιότητα του πολίτη.

Ο νόμος προβλέπει ρητά ότι το δικαστήριο οφείλει να επιβάλλει τους ελάχιστους δυνατούς περιορισμούς. Αυτό σημαίνει ότι κάθε περίπτωση εξετάζεται ξεχωριστά, όπως και το αίτημα της δικαστικής συμπαράστασης διαφοροποιείται κάθε φορά ανάλογα τα δεδομένα της κάθε υπόθεσης (ανάλογα τα περιουσιακά στοιχεία, ανάλογα τις ανάγκες του συμπαραστατέου, ανάλογα την περιοχή που ζει και δραστηριοποιείται).

1.2 Παράδειγμα

Ο Γιώργος, 30 ετών, με μέτρια νοητική αναπηρία, μπορεί να εργάζεται και να διαχειρίζεται μικρά ποσά. Δεν μπορεί, όμως, να κατανοήσει τραπεζικές συμβάσεις ή να εκτιμήσει οικονομικό κίνδυνο.

Το δικαστήριο δεν του αφαίρεσε γενική ικανότητα. Όρισε επικουρική συμπαράσταση μόνο για σημαντικές οικονομικές πράξεις. Η καθημερινότητά του δεν περιορίστηκε· προστατεύτηκε μόνο εκεί όπου υπήρχε ανάγκη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Πότε Είναι Πραγματικά Αναγκαία

Να τονίσουμε φυσικά ότι δεν χρειάζεται κάθε άτομο με αναπηρία δικαστική συμπαράσταση. Αυτό είναι μια πολύ επικίνδυνη γενίκευση.

Για τους ίδιους λόγους, συμβαίνει και έχει κριθεί από τα δικαστήρια ότι ακόμη και ενήλικες χωρίς διεγνωσμένη αναπηρία, ήταν απαραίτητο να τεθούν σε δικαστική συμπαράσταση κυρίως για λόγους σωματικής κατάπτωσης, όπως συμβαίνει σε ηλικιωμένους προχωρημένης ηλικίας.

Τα πιο βασικά κριτήρια, σύμφωνα με τα οποία προτείνεται υποχρεωτικά η δικαστική συμπαράσταση είναι :

- η πραγματική αδυναμία κατανόησης πράξεων/συναλλαγών,
- ο κίνδυνος προσωπικής εκμετάλλευσης από τρίτους,
- η συνεχής οικονομική κακοδιαχείριση(με ιστορικό πλάνης,εξαπάτησης από επιτήδειους),
- η αδυναμία υπογραφής με επίγνωση.

2.1 Παράδειγμα λανθασμένης καθυστέρησης

Μια οικογένεια καθυστέρησε τη διαδικασία, παρότι το παιδί τους υπέγραφε συμβάσεις κινητής τηλεφωνίας χωρίς επίγνωση. Το αποτέλεσμα ήταν οικονομικές οφειλές που θα μπορούσαν να είχαν αποφευχθεί.

Η προστασία δεν είναι υπερβολή· είναι πρόληψη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Η Διαδικασία Βήμα–Βήμα

3.1 Επιλογή δικηγόρου

Η παρουσία δικηγόρου στο αρμόδιο Πρωτοδικείο της τελευταίας κατοικίας του συμπαραστατέου είναι υποχρεωτική.

3.2 Ιατρικές γνωματεύσεις

Πρέπει να περιγράφουν με σαφήνεια:

- τη διάγνωση,
- την αδυναμία διαχείρισης υποθέσεων.

3.3 Απόφαση ΚΕΠΑ

Ενισχύει τον φάκελο.

3.4 Ορισμός εποπτικού συμβουλίου

Τουλάχιστον 3 πρόσωπα.

3.5 Κατάθεση αίτησης

Στο Μονομελές Πρωτοδικείο της κατοικίας του συμπαραστατέου. Αρκεί και η προσωρινή κατοικία (λ.χ. λόγω νοσηλείας του ή φιλοξενίας του σε κάποιο ίδρυμα ή οίκο ευγηρίας).

3.6 Κοινωνική έρευνα

Η κοινωνική υπηρεσία συντάσσει έκθεση, αν και στην δικαστηριακή πρακτική, αρκεί να έχει κοινοποιηθεί με δικαστικό επιμελητή η αίτηση στην κοινωνική υπηρεσία του Δήμου όπου κατοικεί ο συμπαραστατέος. Οι εκθέσεις της κοινωνικής υπηρεσίας καλό είναι να υπάρχουν, όμως συνήθως καθυστερούν και δεν τις αποστέλλουν εγκαίρως στο δικαστήριο. Οπότε νομικά, αρκεί που κλήθηκαν και τους κοινοποιήθηκε η αίτηση και η δικάσιμος.

3.7 Δικάσιμος

Το δικαστήριο ακούει και τον ίδιο τον ενδιαφερόμενο, εάν και εφόσον είναι σε θέση να παρασταθεί. Η παρουσία του δεν είναι υποχρεωτική στο ακροατήριο του Δικαστηρίου, ενώ αρκεί η παράσταση του δικηγόρου με τον σχετικό φάκελο των εγγράφων που θα

καταθέσει την ημέρα του δικαστηρίου στον πρόεδρο του Δικαστηρίου. Προτείνεται να είναι παρόν στο δικαστήριο , αν λείπει ο ενδιαφερόμενος , εκείνος που κάνει την αίτηση δηλ. ο συγγενής ή γονέας , ή ακόμη και εκείνος που προτείνεται προς το δικαστήριο να διοριστεί συμπαραστάτης.

3.8 Απόφαση

Υπάρχει καταρχήν η απόφαση προσωρινής διαταγής που εκδίδεται για λόγους κατεπείγοντος εντός 10ημέρου από την κατάθεση του δικογράφου. Και υπάρχει και η οριστική δικαστική απόφαση που εκδίδεται μετά την τακτική δικάσιμο εντός 6 μήνου περίπου από την κατάθεση της αίτησης – στην Αθήνα . Και οι δύο αποφάσεις , ανάλογα πόσο ειδικά έχει διατυπωθεί το αίτημα , και τι θα περιλαμβάνεται ακριβώς στα καθήκοντα του συμπαραστάτη , τότε θα καθορίζει με σαφήνεια και ευρύτητα τις αρμοδιότητες του προσωρινού ή του οριστικού δικαστικού συμπαραστάτη. Επίσης , θα καθορίζονται ρητώς και οι αρμοδιότητες του Εποπτικού Συμβουλίου , οι οποίοι κυρίως εποπτεύουν στο έργο του τον δικαστικό συμπαραστάτη.

3.9 Τελεσιδικία Η τελεσιδικία της δικαστικής απόφασης συντελείται με την πάροδο 30 ημερών από την κοινοποίηση με δικαστικό επιμελητή της οριστικής δικαστικής απόφασης προς τον Εισαγγελέα Πρωτοδικών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Οι Μορφές της Συμπαράστασης

4.1 Στερητική (πλήρης ή μερική)

Το άτομο δεν μπορεί να ενεργεί μόνο του για συγκεκριμένες πράξεις.

4.2 Επικουρική

Μπορεί να ενεργεί, αλλά απαιτείται γραπτή συναίνεση του συμπαραστάτη.

4.3 Συνδυασμός

Το δικαστήριο καθορίζει με ακρίβεια ποιες πράξεις επιτρέπονται και ποιες όχι.

4.4 Παράδειγμα συνδυασμού

Η Μαρία μπορούσε να διαχειρίζεται καθημερινά έξοδα, αλλά όχι περιουσιακές πράξεις.
Το δικαστήριο:

- της επέτρεψε αυτονομία για μικρά ποσά,
- απαίτησε συναίνεση για πώληση ακινήτου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Ο Ρόλος και η Ευθύνη του Δικαστικού Συμπαραστάτη

Ο διορισμός ως δικαστικού συμπαραστάτη δεν είναι μια απλή τυπική ιδιότητα. Είναι νομική ευθύνη, διαρκής υποχρέωση και ρόλος προστασίας.

Πολλοί γονείς θεωρούν ότι «απλώς συνεχίζουν αυτό που ήδη κάνουν». Στην πράξη, όμως, από τη στιγμή της τελεσιδικίας, ο ρόλος αποκτά θεσμικό χαρακτήρα.

5.1 Τι σημαίνει πρακτικά να είμαι συμπαραστάτης

Ο συμπαραστάτης:

- εκπροσωπεί το άτομο όπου απαιτείται,
- διαχειρίζεται οικονομικές υποθέσεις,
- παρέχει συναίνεση όταν προβλέπεται,
- προστατεύει από νομικούς κινδύνους.

Δεν αντικαθιστά το άτομο. Δεν αποφασίζει αυθαίρετα. Δεν λειτουργεί ως «ιδιοκτήτης» της ζωής του άλλου. Ενεργεί αποκλειστικά προς το συμφέρον του συμπαραστατούμενου.

5.2 Η αρχή του συμφέροντος

Όλες οι πράξεις του συμπαραστάτη πρέπει να εξυπηρετούν το πραγματικό συμφέρον του ατόμου. Όχι το συμφέρον της οικογένειας, όχι την ευκολία τρίτων, όχι προσωπικές σκοπιμότητες.

Το άρθρο 1684 ΑΚ προβλέπει ότι, πριν από κάθε σημαντική απόφαση, πρέπει να επιδιώκεται προσωπική επικοινωνία με τον συμπαραστατούμενο και να συνεκτιμάται η γνώμη του. Ακόμη και αν υπάρχει περιορισμός ικανότητας, η φωνή του ατόμου δεν εξαφανίζεται.

Παράδειγμα:

Πατέρας αποφάσισε να μετακομίσει το παιδί του σε άλλη δομή φιλοξενίας για λόγους οικονομίας. Το δικαστήριο ζήτησε να εξεταστεί:

- αν η αλλαγή εξυπηρετεί το παιδί,

- αν επιδεινώνεται η ποιότητα ζωής,
- αν έχει ληφθεί υπόψη η γνώμη του.

Η οικονομική ευκολία της οικογένειας δεν υπερισχύει του συμφέροντος του ατόμου.

5.3 Διαφάνεια και τεκμηρίωση

Η διαφάνεια προστατεύει τον συμπαράστατη. Πρακτικά σημαίνει:

- τήρηση αρχείου εσόδων–εξόδων,
- φύλαξη αποδείξεων,
- καταγραφή σημαντικών αποφάσεων,
- διαχωρισμός προσωπικών και ξένων χρημάτων.

Η ανάμειξη χρημάτων είναι σοβαρό λάθος.

Παράδειγμα λανθασμένης πρακτικής:

Μητέρα χρησιμοποιούσε τον λογαριασμό του παιδιού για κοινά οικογενειακά έξοδα, θεωρώντας ότι «όλα για το σπίτι πάνε». Σε έλεγχο προέκυψε νομικό ζήτημα, επειδή δεν υπήρχε σαφής διαχωρισμός. Η πρόθεση δεν αρκεί· χρειάζεται τεκμηρίωση.

5.4 Η γραπτή συναίνεση

Σε επικουρική συμπαράσταση, η συναίνεση:

- δίνεται γραπτώς,
- πριν από την πράξη,
- για συγκεκριμένη ενέργεια.

Πράξη χωρίς απαιτούμενη συναίνεση είναι άκυρη.

5.5 Σχέση με το εποπτικό συμβούλιο

Το εποπτικό συμβούλιο δεν είναι εχθρός. Είναι μηχανισμός ελέγχου και διασφάλισης. Ο συμπαραστάτης:

- οφείλει να ενημερώνει για σημαντικές πράξεις,
- μπορεί να ζητά γνώμη,
- δεν λειτουργεί ανεξέλεγκτα.

Η ύπαρξη εποπτείας προστατεύει και τον ίδιο.

5.6 Όρια εξουσίας

Ο συμπαραστάτης δεν μπορεί:

- να κάνει δωρεές χωρίς άδεια,
- να μεταβιβάσει ακίνητα χωρίς δικαστική έγκριση,
- να «δανείζεται» χρήματα,
- να αγνοεί φορολογικές υποχρεώσεις.

Η παραβίαση μπορεί να οδηγήσει ακόμη και σε παύση.

5.7 Ψυχολογική διάσταση του ρόλου

Ο ρόλος του συμπαραστάτη δεν είναι μόνο νομικός· είναι και συναισθηματικός. Ο γονιός που διορίζεται συμπαραστάτης συχνά βιώνει:

- αίσθημα βάρους,
- φόβο λάθους,
- υπευθυνότητα χωρίς διακοπή.

Δεν χρειάζεται να είναι τέλειος. Χρειάζεται να είναι υπεύθυνος.

5.8 Τι συμβαίνει αν ο συμπαραστάτης αδυνατεί

Αν ο συμπαραστάτης ασθενήσει σοβαρά, μεταναστεύσει ή αδυνατεί πρακτικά, μπορεί να ζητήσει αντικατάσταση.

Η παραίτηση δεν είναι αποτυχία. Είναι υπεύθυνη πράξη, όταν δεν μπορεί να ασκήσει σωστά τον ρόλο.

Τι να θυμάμαι ως συμπαραστάτης

- Δεν αντικαθιστώ το άτομο· το προστατεύω.
- Κάθε πράξη πρέπει να τεκμηριώνεται.
- Η διαφάνεια με προστατεύει.
- Σε αμφιβολία, ζητώ νομική συμβουλή ή δικαστική άδεια.

Απαραίτητα Δικαιολογητικά αίτησης δικαστικής συμπαράστασης

α) αντίγραφα των αστυνομικών ταυτοτήτων ή άλλων δημοσίων νομιμοποιητικών εγγράφων του αιτούντος και των μελών του 3μελούς ή 5μελούς εποπτικού συμβουλίου.

β) ΙΑΤΡΙΚΑ ΕΓΓΡΑΦΑ, κυρίως κρατικά, δημόσια, πιστοποιητικά, ΕΓΓΡΑΦΑ ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΑΝΑΠΗΡΙΑΣ, ΙΑΤΡΙΚΕΣ ΓΝΩΜΑΤΕΥΣΕΙΣ

γ) Έγγραφο ή απόφαση Πρόνοιας καταβολής (αναπηρικού) επιδόματος ή σύνταξης.

δ) Αντίγραφο της Απόφασης αναπηρίας από ΙΚΑ ή από άλλο δημόσιο ασφαλιστικό φορέα, όπου και φαίνεται το ποσοστό αναπηρίας ή η ασθένεια.

ε) Πιστοποιητικό Οικογενειακής Κατάστασης αιτούντος και ασθενούς, για να προκύπτει η μεταξύ τους σχέση .

στ) Αντίγραφο του βιβλιαρίου της οικονομικής ενίσχυσης του παθόντος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

Διαχείριση Περιουσίας

Πρακτικός οδηγός με πραγματικά οικονομικά σενάρια

Η διαχείριση περιουσίας είναι το σημείο όπου ο ρόλος του δικαστικού συμπαραστάτη γίνεται πιο απαιτητικός. Εδώ δεν αρκεί η καλή πρόθεση. Απαιτείται ακρίβεια, διαφάνεια και τήρηση διαδικασιών.

Η περιουσία ανήκει αποκλειστικά στον συμπαραστατούμενο. Ο συμπαραστάτης είναι διαχειριστής — όχι ιδιοκτήτης.

6.1 Τραπεζικός λογαριασμός — πώς πρέπει να λειτουργεί

Ο τραπεζικός λογαριασμός:

- παραμένει στο όνομα του συμπαραστατούμενου,
- δεν μεταφέρεται στο όνομα του γονέα,
- ο συμπαραστάτης αποκτά δικαίωμα διαχείρισης βάσει της απόφασης.

Πρακτική οργάνωση:

Συνιστάται:

- ξεχωριστός λογαριασμός αποκλειστικά για το άτομο,
- καταγραφή όλων των κινήσεων,
- διατήρηση αποδείξεων.

Παράδειγμα 1 — σωστή πρακτική:

Η μητέρα του Κώστα πληρώνει θεραπείες από τον λογαριασμό του, καταγράφει κάθε πληρωμή, διατηρεί αποδείξεις και δεν αναμειγνύει προσωπικά χρήματα. Σε ενδεχόμενο έλεγχο, όλα είναι διαφανή.

Παράδειγμα 2 — λανθασμένη πρακτική:

Πατέρας μεταφέρει χρήματα από τον λογαριασμό του παιδιού στον προσωπικό του «για να πληρώνει κοινά έξοδα». Δεν υπάρχουν αναλυτικές αποδείξεις. Αυτό μπορεί να θεωρηθεί κακή διαχείριση, ακόμη κι αν δεν υπήρχε πρόθεση εκμετάλλευσης.

6.2 Πώληση ακινήτου — τι πρέπει να γνωρίζω

Η πώληση ακινήτου δεν επιτρέπεται χωρίς δικαστική άδεια. Το δικαστήριο εξετάζει:

- αν η πώληση είναι αναγκαία,
- αν εξυπηρετεί το συμφέρον του ατόμου,
- αν η τιμή είναι εύλογη (με εκτίμηση),
- αν υπάρχει εναλλακτική λύση.

Πραγματικό σενάριο:

Ο Δημήτρης έχει ποσοστό σε παλαιό οικόπεδο που δεν αποφέρει εισόδημα. Η οικογένεια επιθυμεί πώληση για κάλυψη εξόδων θεραπείας.

Βήματα: (1) εκτίμηση αξίας, (2) αίτηση δικαστικής άδειας, (3) έγκριση εποπτικού συμβουλίου, (4) ολοκλήρωση μεταβίβασης.

Η διαδικασία είναι αργή, αλλά προστατεύει από πώληση κάτω της αξίας.

6.3 Κληρονομιά — όταν υπάρχουν χρέη

Η αποδοχή κληρονομιάς είναι επικίνδυνη αν υπάρχουν χρέη. Ο συμπαραστάτης δεν μπορεί να αποδεχτεί κληρονομιά χωρίς έλεγχο. Συνήθως απαιτείται:

- αποδοχή με το ευεργέτημα απογραφής,
- δικαστική άδεια.

Παράδειγμα:

Η Ελένη κληρονομεί διαμέρισμα, αλλά υπάρχουν δάνεια. Αν αποδεχτεί χωρίς απογραφή, μπορεί να επιβαρυνθεί με χρέη. Με αποδοχή με απογραφή, ευθύνεται μόνο μέχρι την αξία της κληρονομιάς.

6.4 Επιδόματα και κρατικές παροχές

Ο συμπαραστάτης:

- υποβάλλει αιτήσεις,
- παρακολουθεί τη λήξη πιστοποιήσεων,
- διασφαλίζει ότι τα ποσά χρησιμοποιούνται για τις ανάγκες του ατόμου.

Τα επιδόματα δεν αποτελούν οικογενειακό εισόδημα. Αφορούν αποκλειστικά το άτομο.

6.5 Φορολογικές υποχρεώσεις

Ο συμπαραστάτης:

- υποβάλλει φορολογική δήλωση,
- διαχειρίζεται ΕΝΦΙΑ,
- ρυθμίζει οφειλές,
- παρακολουθεί πρόστιμα.

Η αμέλεια μπορεί να δημιουργήσει οικονομική ζημία στο άτομο.

6.6 Όταν υπάρχει μικρή καθημερινή διαχείριση

Σε περιπτώσεις μικρού εισοδήματος, συνιστάται απλό μηνιαίο αρχείο (έσοδα–έξοδα–υπόλοιπο). Η απλότητα είναι επαρκής, αρκεί να υπάρχει διαφάνεια.

6.7 Τι μπορεί να οδηγήσει σε παύση συμπαραστάτη

- κακή διαχείριση,
- απόκρυψη στοιχείων,
- σύγκρουση συμφερόντων,
- κατάχρηση χρημάτων.

Το δικαστήριο μπορεί να τον αντικαταστήσει.

6.8 Η βασική αρχή

Αν αναρωτιέμαι «Είναι σωστό αυτό που κάνω;», τότε πρέπει:

- να ζητήσω νομική συμβουλή,
- να ζητήσω δικαστική άδεια,
- να ζητήσω γνώμη εποπτικού συμβουλίου.

Η πρόληψη είναι προστασία.

Τι να θυμάμαι

- Η περιουσία δεν μου ανήκει.
- Κάθε πράξη πρέπει να είναι τεκμηριωμένη.
- Η διαφάνεια προστατεύει το παιδί μου και εμένα.
- Σε σοβαρές πράξεις, ζητώ άδεια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

Όταν Υπάρχουν Οικογενειακές Διαφωνίες και Συγκρούσεις

Η δικαστική συμπαράσταση δεν αφορά μόνο νομικά ζητήματα. Συχνά φέρνει στην επιφάνεια οικογενειακές εντάσεις που υπήρχαν για χρόνια.

Η διαφωνία δεν είναι σπάνια. Αυτό που έχει σημασία είναι πώς αντιμετωπίζεται. Ο νόμος δεν λειτουργεί με βάση τα συναισθήματα· λειτουργεί με βάση το συμφέρον του συμπαραστατούμενου.

7.1 Διαφωνία μεταξύ αδελφών

Συχνό σενάριο: ο γονιός επιθυμεί να διοριστεί ο ένας αδελφός ως μελλοντικός συμπαραστάτης. Ο άλλος διαφωνεί, θεωρώντας ότι:

- δεν είναι κατάλληλος,
- υπάρχει σύγκρουση συμφερόντων,
- υπάρχει κακή οικονομική διαχείριση.

Τι εξετάζει το δικαστήριο;

- ποιος έχει ουσιαστική σχέση φροντίδας,
- ποιος μπορεί να διαχειριστεί υπεύθυνα,
- αν υπάρχει οικονομικό όφελος,
- αν υπάρχει σύγκρουση συμφερόντων.

Το δικαστήριο δεν επιλέγει «τον πιο αγαπημένο». Επιλέγει τον καταλληλότερο, και συνεκτιμά τόσο την προσωπική σχέση με τον συμπαραστατούμενο όσο και την εργασιακή, οικογενειακή, ψυχολογική κατάσταση του συμπαραστατέου. Διότι ακόμη και αν για παράδειγμα έχει καλή πρόθεση ο έτερος αδερφός να γίνει δικαστικός συμπαραστάτης του αδερφού του, αλλά παράλληλα είναι δικαστικός συμπαραστάτης και των γονέων, τότε δεν θα κριθεί κατάλληλος εκ νέου από το δικαστήριο. Το πιο σημαντικό είναι να παραθέτονται στο δικαστήριο όσο γίνεται περισσότερα δεδομένα από την καθημερινότητα τους.

Παράδειγμα:

Μετά τον θάνατο της μητέρας, δύο αδέρφια διεκδίκησαν τον ρόλο. Το δικαστήριο εξέτασε:

- ποιος ασκούσε καθημερινή φροντίδα,
- ποιος είχε σταθερό εισόδημα,
- ποιος δεν είχε οικονομικές εκκρεμότητες.

Ορίστηκε εκείνος που μπορούσε να εγγυηθεί σταθερότητα.

7.2 Σύγκρουση συμφερόντων

Σύγκρουση συμφερόντων υπάρχει όταν ο προτεινόμενος συμπαραστάτης:

- έχει οικονομική διαφορά με τον συμπαραστατούμενο,
- συμμετέχει σε κοινή περιουσία,
- έχει προσωπικό όφελος από τη διαχείριση.

Σε τέτοιες περιπτώσεις, το δικαστήριο μπορεί να αποκλείσει τον διορισμό.

Παράδειγμα:

Αδελφός ήθελε να διοριστεί συμπαραστάτης, ενώ ταυτόχρονα διεκδικούσε μερίδιο από ακίνητο που ανήκε στο άτομο. Το δικαστήριο έκρινε ότι υπάρχει αντικειμενική σύγκρουση συμφερόντων και διόρισε τρίτο συγγενή.

7.3 Αμφισβήτηση διαχείρισης

Εάν κάποιο μέλος της οικογένειας θεωρεί ότι ο συμπαραστάτης:

- δεν διαχειρίζεται σωστά χρήματα,
- δεν ενεργεί προς όφελος του ατόμου,
- παραλείπει υποχρεώσεις,

μπορεί να απευθυνθεί στο δικαστήριο.

Το δικαστήριο μπορεί:

- να ζητήσει απολογισμό,
- να ορίσει έλεγχο,
- να αντικαταστήσει τον συμπαραστάτη.

Η διαφάνεια προλαμβάνει τέτοιες καταστάσεις.

7.4 Όταν υπάρχει διάσπαση στην οικογένεια

Υπάρχουν περιπτώσεις όπου οι σχέσεις είναι ήδη διαταραγμένες. Σε τέτοιες καταστάσεις:

- το δικαστήριο μπορεί να ορίσει πρόσωπο εκτός οικογένειας,
- μπορεί να αναθέσει τη συμπαράσταση σε σωματείο ή ίδρυμα,
- μπορεί να αναθέσει σε αρμόδια κοινωνική υπηρεσία.

Ο στόχος είναι η ουδετερότητα και η προστασία.

7.5 Πώς μπορεί να προληφθεί η σύγκρουση

Η πρόληψη ξεκινά νωρίς:

- συζήτηση με όλα τα παιδιά,
- καθαρή διατύπωση πρόθεσης,
- καταγραφή επιθυμίας σε διαθήκη,
- διαφάνεια στη διαχείριση.

Η σιωπή δημιουργεί παρεξηγήσεις. Η καθαρότητα μειώνει συγκρούσεις.

7.6 Όταν η διαφωνία είναι αναπόφευκτη

Ακόμη και τότε, το δικαστήριο δεν τιμωρεί και δεν επιλέγει «πλευρά». Εξετάζει στοιχεία.

Το κριτήριο παραμένει σταθερό: το συμφέρον του συμπαραστατούμενου.

Τι να θυμάμαι

- Η διαφωνία δεν ακυρώνει τον θεσμό.
- Η διαφάνεια προστατεύει.
- Το δικαστήριο λειτουργεί ως εγγυητής αντικειμενικότητας.
- Η έγκαιρη πρόβλεψη μειώνει την ένταση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

Όταν Εγώ Δεν Θα Είμαι Πια Εδώ

Η Συνέχεια της Προστασίας

Υπάρχει μια σκέψη που σχεδόν κάθε γονιός παιδιού με αναπηρία έχει κάνει σιωπηλά: «Τι θα γίνει όταν φύγω;»

Δεν είναι μόνο νομικό ερώτημα. Είναι υπαρξιακό.

Η δικαστική συμπάρσταση δεν τελειώνει με τον θάνατο του γονέα. Ο θεσμός συνεχίζει — και πρέπει να συνεχίσει με σταθερότητα.

Η προετοιμασία δεν είναι παραδοχή ήττας. Είναι πράξη βαθιάς αγάπης.

8.1 Τι συμβαίνει νομικά όταν πεθάνει ο συμπαραστάτης

Αν ο δικαστικός συμπαραστάτης αποβιώσει:

- η ιδιότητά του παύει αυτοδικαίως,
- το δικαστήριο πρέπει να διορίσει νέο, όμως δεν γίνεται αυτεπάγγελα. Απαιτείται νέα αίτηση από έτερο άμεσο συγγενή.
- μπορεί να οριστεί προσωρινός συμπαραστάτης μέχρι την τελική απόφαση, με τη διαδικασία προσωρινής διαταγής

Αν δεν υπάρχει πρόβλεψη, δημιουργείται μεταβατική αβεβαιότητα. Η έγκαιρη οργάνωση μειώνει αυτό το κενό.

8.2 Πώς μπορώ να προετοιμαστώ

Υπάρχουν τέσσερις βασικές κινήσεις πρόβλεψης:

- Συζήτηση με την οικογένεια: η σιωπή δημιουργεί συγκρούσεις, η καθαρή πρόθεση δημιουργεί σταθερότητα.
- Καταγραφή επιθυμίας: η διαθήκη δεν διορίζει αυτόματα νέο συμπαραστάτη, αλλά αποτελεί ισχυρή ένδειξη βούλησης.

- Προετοιμασία του πιθανού διαδόχου: ενημέρωση για οικονομικά στοιχεία, λογαριασμούς, υποχρεώσεις και βασικά ιατρικά δεδομένα.
- Διατήρηση οργανωμένου αρχείου: φάκελος με απόφαση δικαστηρίου, περιουσιακά στοιχεία, βασικές υποχρεώσεις και στοιχεία επικοινωνίας.

Η οργάνωση μειώνει τον πανικό.

Παράδειγμα ομαλής μετάβασης:

Η κυρία Μαρία είχε δύο παιδιά. Ο γιος της ήταν υπό συμπαράσταση. Είχε συζητήσει με την κόρη της την πιθανότητα διαδοχής, ανέφερε την επιθυμία της στη διαθήκη και είχε έτοιμο φάκελο. Μετά τον θάνατό της, η κόρη υπέβαλε αίτηση, το δικαστήριο έλαβε υπόψη τη βούληση της μητέρας και η μετάβαση έγινε χωρίς ρήξη. Δεν υπήρξε κενό — υπήρξε συνέχεια.

Παράδειγμα χωρίς πρόβλεψη:

Σε άλλη οικογένεια, ο πατέρας απεβίωσε αιφνιδίως. Δεν υπήρχε ενημέρωση, δεν υπήρχε φάκελος, δεν υπήρχε συνεννόηση. Δημιουργήθηκε:

- διαφωνία μεταξύ αδελφών,
- καθυστέρηση της δικαστικής διαδικασίας,
- προσωρινή αβεβαιότητα για οικονομικές πράξεις.

Η έλλειψη πρόβλεψης αύξησε τον ψυχικό φόρτο.

8.3 Αν δεν υπάρχει οικογένεια

Υπάρχουν περιπτώσεις όπου:

- δεν υπάρχουν αδέρφια,
- δεν υπάρχει συγγενής,
- υπάρχει κοινωνική απομόνωση.

Τότε το δικαστήριο μπορεί , μετά από Εισαγγελική Παραγγελία , η οποία συνήθως κινείται από τις κοινωνικές υπηρεσίες ή μέσω του ιδρύματος που τυχόν φιλοξενεί τον ενήλικα ΑΜΕΑ:

- να διορίσει τρίτο πρόσωπο,
- να αναθέσει σε σωματείο,
- να αναθέσει σε κοινωνική υπηρεσία.

Σε τέτοιες περιπτώσεις, η συνεργασία με κοινωνικούς φορείς είναι κρίσιμη.

8.4 Η ψυχολογική διάσταση

Ο φόβος του «μετά» δεν αφορά μόνο τα νομικά. Αφορά:

- ποιος θα φροντίζει με αγάπη,
- ποιος θα προστατεύει,
- ποιος θα καταλαβαίνει τις ανάγκες.

Ο νόμος δεν μπορεί να εγγυηθεί συναίσθημα. Μπορεί, όμως, να εγγυηθεί πλαίσιο προστασίας. Και το πλαίσιο είναι ασπίδα.

8.5 Πρακτικός οδηγός προετοιμασίας

Συνιστάται:

1. ετήσια ανασκόπηση οικονομικών στοιχείων,
2. ενημέρωση πιθανού διαδόχου,
3. επικαιροποίηση διαθήκης,
4. καταγραφή επιθυμιών για δομή διαβίωσης,
5. διασφάλιση σταθερού δικτύου υποστήριξης.

Η πρόβλεψη μειώνει τον φόβο.

8.6 Όταν ο συμπαραστατούμενος μπορεί να εκφράσει βούληση

Αν το άτομο μπορεί να εκφράσει επιθυμία, η γνώμη του λαμβάνεται υπόψη. Η αξιοπρέπεια δεν παύει με τη συμπαράσταση.

Τι να θυμάμαι ως γονιός

- Η σκέψη του αύριο είναι πράξη ευθύνης.
- Η πρόβλεψη μειώνει τις συγκρούσεις.
- Η οργάνωση προστατεύει το παιδί μου.
- Η αγάπη δεν τελειώνει με τον χρόνο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9

Ο Πλήρης Φάκελος Προετοιμασίας

Αναλυτικό check list και οδηγός οργάνωσης

Η δικαστική συμπαράσταση δεν ξεκινά στο δικαστήριο. Ξεκινά στο σπίτι.

Η σωστή προετοιμασία:

- μειώνει καθυστερήσεις,
- μειώνει κόστος,
- μειώνει άγχος,
- αυξάνει τις πιθανότητες ορθής απόφασης.

Η οργάνωση είναι η μισή διαδικασία.

9.1 Μέρος Α — Πριν την κατάθεση της αίτησης

(α) Νομική προετοιμασία

- επιλογή δικηγόρου με εμπειρία στο αστικό/οικογενειακό δίκαιο,
- συζήτηση για τη μορφή συμπαράστασης (στερητική/επικουρική/συνδυασμός),
- απόφαση ποιο πρόσωπο θα προταθεί ως συμπαραστάτης,
- προσυμφωνία με τα μέλη του εποπτικού συμβουλίου.

Σημαντικό: η επιλογή συμπαραστάτη δεν πρέπει να γίνει βιαστικά ή υπό πίεση.

(β) Ιατρικός φάκελος

Ο φάκελος πρέπει να περιλαμβάνει:

- αναλυτική ιατρική γνωμάτευση,
- περιγραφή λειτουργικής ικανότητας,

- σαφή αναφορά στην αδυναμία διαχείρισης υποθέσεων,
- απόφαση ΚΕΠΑ.

Οι γενικές διαγνώσεις δεν επαρκούν. Το δικαστήριο χρειάζεται λειτουργική περιγραφή.

Παράδειγμα:

Γνωμάτευση που γράφει μόνο «Νοητική αναπηρία 70%» δεν αρκεί. Πιο χρήσιμη είναι γνωμάτευση που αναφέρει, π.χ.: «Αδυνατεί να κατανοήσει οικονομικές συμβάσεις και να διαχειριστεί χρηματικά ποσά άνω των ...». Η λεπτομέρεια βοηθά.

(γ) Πιστοποιητικά

- πιστοποιητικό οικογενειακής κατάστασης,
- αντίγραφα ταυτοτήτων,
- πιστοποιητικό μη θέσης σε δικαστική συμπάρασταση (του προτεινόμενου),
- πιστοποιητικό μη κατάθεσης άλλης αίτησης.

Ο έλεγχος πληρότητας αποτρέπει αναβολές.

9.2 Μέρος Β — Το εποπτικό συμβούλιο

Το εποπτικό συμβούλιο αποτελείται από 3–5 πρόσωπα.

Κριτήρια επιλογής:

- σταθερότητα χαρακτήρα,
- έλλειψη σύγκρουσης συμφερόντων,
- διαθεσιμότητα,
- εμπιστοσύνη.

Δεν χρειάζεται να είναι όλοι συγγενείς· μπορεί να είναι και πρόσωπα εμπιστοσύνης.

Παράδειγμα λανθασμένης επιλογής:

Μέλος του εποπτικού συμβουλίου είχε οικονομική διαφορά με την οικογένεια. Αυτό δημιούργησε ένταση και καθυστέρηση. Η επιλογή πρέπει να είναι προσεκτική.

9.3 Μέρος Γ — Μετά την έκδοση της απόφασης

Η απόφαση δεν είναι το τέλος· είναι η αρχή της ευθύνης.

Άμεσα βήματα:

- παραλαβή επικυρωμένου αντιγράφου,
- έλεγχος τι επιτρέπεται και τι όχι,
- ενημέρωση τραπεζών,
- ενημέρωση φοροτεχνικού,
- δημιουργία αρχείου.

9.4 Μέρος Δ — Οργάνωση οικονομικού αρχείου

Συνιστάται ξεχωριστός φάκελος με:

1. δικαστική απόφαση,
2. τραπεζικούς λογαριασμούς,
3. συμβόλαια ακινήτων,
4. φορολογικές δηλώσεις,
5. αποδείξεις σημαντικών πράξεων,
6. στοιχεία επιδομάτων.

Ακόμη και ένα απλό ντοσιέ μπορεί να αποδειχθεί πολύτιμο.

9.5 Μέρος Ε — Έκτακτες καταστάσεις

- Αν απαιτείται πώληση ακινήτου → αίτηση δικαστικής άδειας.
- Αν προκύψει κληρονομιά → έλεγχος χρεών πριν από αποδοχή.
- Αν υπάρξει διαφωνία → επικοινωνία με δικηγόρο.
- Αν ο συμπαραστάτης αδυνατεί → αίτηση αντικατάστασης.

9.6 Μέρος ΣΤ — Προσωπική προετοιμασία για το μέλλον

- συζήτηση με πιθανό διάδοχο,
- ενημέρωση για οικονομικά δεδομένα,
- καταγραφή επιθυμιών,
- διαθήκη.

Η πρόληψη δεν προκαλεί το κακό· μειώνει τον φόβο του απρόβλεπτου.

Τι να θυμάμαι

Η διαδικασία δεν είναι απλώς νομική· είναι οργανωτική. Η σωστή προετοιμασία:

- μειώνει άγχος,
- μειώνει κόστος,
- μειώνει συγκρούσεις,
- αυξάνει την ασφάλεια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10

Πραγματικές Ιστορίες Οικογενειών

Από την ανησυχία στη θεσμική προστασία

10.1 Περίπτωση 1 — «Δεν θέλω να του στερήσω τίποτα»

Η κυρία Ελένη είναι μητέρα του Αντώνη, 29 ετών, με μέτρια νοητική αναπηρία. Ο Αντώνης εργάζεται σε προστατευμένο περιβάλλον, μετακινείται μόνος του και διαχειρίζεται μικρά ποσά. Η μητέρα του δίσταζε χρόνια να προχωρήσει σε δικαστική συμπαράσταση.

Το πρόβλημα εμφανίστηκε όταν ο Αντώνης υπέγραψε σύμβαση καταναλωτικού δανείου χωρίς να κατανοεί τους όρους, και η οικογένεια αναγκάστηκε να καλύψει τη ζημία.

Η απόφαση:

Μετά από νομική συμβουλή, κατέθεσαν αίτηση για επικουρική συμπαράσταση μόνο για σημαντικές οικονομικές πράξεις. Το δικαστήριο:

- αναγνώρισε τη λειτουργικότητα του Αντώνη,
- περιόρισε την παρέμβαση μόνο σε συμβάσεις, δάνεια και πωλήσεις,
- διατήρησε πλήρη αυτονομία στην καθημερινότητα.

Το αποτέλεσμα:

Ο Αντώνης συνέχισε να εργάζεται, να διαχειρίζεται προσωπικά έξοδα και να προστατεύεται σε σοβαρές οικονομικές πράξεις. Η μητέρα του είπε: «Δεν του στέρησα κάτι. Του έδωσα ασφάλεια».

10.2 Περίπτωση 2 — Σύγκρουση μεταξύ αδελφών

Ο Γιώργος, 42 ετών, με σοβαρή ψυχική διαταραχή, ζούσε με τη μητέρα του. Μετά τον θάνατό της, τα δύο αδέλφια του διαφώνησαν έντονα για το ποιος θα αναλάβει. Ο ένας είχε καθημερινή επαφή, ο άλλος διαχειριζόταν τα οικονομικά.

Το δικαστήριο εξέτασε:

- ποιος είχε ουσιαστική σχέση φροντίδας,

- ποιος είχε σταθερό οικονομικό υπόβαθρο,
- ποιος δεν είχε σύγκρουση συμφερόντων.

Διορίστηκε εκείνος που είχε σταθερή καθημερινή παρουσία και διαφανή οικονομική συμπεριφορά.

Το μάθημα:

Η έλλειψη πρόβλεψης από τη μητέρα οδήγησε σε σύγκρουση. Με έγκαιρη συζήτηση ή αναφορά σε διαθήκη, η διαδικασία θα ήταν ομαλότερη.

10.3 Περίπτωση 3 — Κληρονομιά με χρέη

Η Μαρία, 35 ετών, με βαριά νοητική αναπηρία, κληρονόμησε ακίνητο από συγγενή. Η οικογένεια το θεώρησε θετικό, όμως ο δικηγόρος εντόπισε σημαντικά χρέη.

Αν η κληρονομιά γινόταν αποδεκτή χωρίς απογραφή, η Μαρία θα επιβαρυνόταν με υποχρεώσεις μεγαλύτερες από την αξία του ακινήτου.

Η διαδικασία:

- υποβλήθηκε αίτηση στο δικαστήριο,
- ζητήθηκε αποδοχή με το ευεργέτημα απογραφής,
- έγινε πλήρης έλεγχος.

Το αποτέλεσμα:

Η ευθύνη περιορίστηκε μόνο στην αξία της κληρονομιάς και αποφεύχθηκε οικονομική ζημία.

10.4 Περίπτωση 4 — Όταν δεν υπάρχει οικογένεια

Ο Νίκος, 50 ετών, με βαριά αναπηρία, ζούσε μόνος και δεν είχε συγγενείς. Η κοινωνική υπηρεσία ειδοποίησε το δικαστήριο. Διορίστηκε σωματείο ως συμπαραστάτης. Η διαδικασία ήταν θεσμικά ασφαλής, αλλά συναισθηματικά δύσκολη. Η περίπτωση δείχνει πόσο σημαντικό είναι να υπάρχει δίκτυο υποστήριξης.

10.5 Τι μας διδάσκουν αυτές οι ιστορίες

- Η πρόληψη αποτρέπει ζημίες.
- Η πρόβλεψη μειώνει συγκρούσεις.
- Η σωστή νομική καθοδήγηση προστατεύει.
- Η συμπαράσταση μπορεί να είναι στοχευμένη και αναλογική.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Η Νομοθεσία με Απλά Λόγια

(Άρθρα 1666–1688 Αστικού Κώδικα)

Η δικαστική συμπαράσταση ρυθμίζεται κυρίως από τα άρθρα 1666 έως 1688 του Αστικού Κώδικα. Παρακάτω παρουσιάζονται τα βασικά σημεία με απλή εξήγηση.

Π.1 Άρθρο 1666 ΑΚ — Ποιοι υποβάλλονται σε δικαστική συμπαράσταση

Τι λέει ο νόμος: μπορεί να τεθεί σε συμπαράσταση ενήλικος που, λόγω ψυχικής/διανοητικής διαταραχής ή σοβαρής σωματικής αναπηρίας, δεν μπορεί να φροντίζει τις υποθέσεις του. Περιλαμβάνονται και περιπτώσεις ασωτίας, τοξικομανίας, αλκοολισμού.

Τι σημαίνει πρακτικά: δεν αφορά κάθε μορφή αναπηρίας· αφορά περιπτώσεις με πραγματική αδυναμία διαχείρισης.

Π.2 Άρθρο 1667 ΑΚ — Ποιος κάνει την αίτηση

Την αίτηση μπορούν να υποβάλουν: ο ίδιος, ο/η σύζυγος, οι γονείς, τα τέκνα, ο Εισαγγελέας ή και το δικαστήριο αυτεπαγγέλτως.

Πρακτικά: ο γονιός έχει δικαίωμα να κινήσει τη διαδικασία, αλλά μπορεί και ο ίδιος ο ενήλικος να ζητήσει προστασία.

Π.3 Άρθρο 1669 ΑΚ — Ποιος διορίζεται συμπαραστάτης

Το δικαστήριο λαμβάνει υπόψη τη βούληση του ατόμου (αν μπορεί να την εκφράσει), εξετάζει την καταλληλότητα και αποκλείει σύγκρουση συμφερόντων.

Πρακτικά: δεν διορίζεται αυτόματα ο γονιός· αξιολογείται η καταλληλότητα.

Π.4 Άρθρο 1670 ΑΚ — Ποιοι δεν μπορούν να διοριστούν

Δεν μπορεί να διοριστεί όποιος δεν έχει πλήρη δικαιοπρακτική ικανότητα, όποιος έχει σύγκρουση συμφερόντων ή όποιος συνδέεται με σχέση εξάρτησης με μονάδα ψυχικής υγείας όπου διαμένει το άτομο.

Πρακτικά: ο νόμος προστατεύει από καταχρήσεις.

Π.5 Άρθρο 1672 ΑΚ — Προσωρινός συμπαραστάτης

Σε επείγουσες περιπτώσεις, το δικαστήριο μπορεί να διορίσει προσωρινό συμπαραστάτη πριν ολοκληρωθεί η κύρια δίκη.

Πρακτικά: όταν υπάρχει άμεσος κίνδυνος, δεν περιμένουμε μήνες.

Π.6 Άρθρο 1676 ΑΚ — Μορφές δικαστικής συμπαράστασης

Το δικαστήριο μπορεί να αποφασίσει: (1) στερητική (πλήρης/μερική), (2) επικουρική, (3) συνδυασμό.

Σημαντικό: οφείλει να επιβάλλει τους ελάχιστους δυνατούς περιορισμούς.

Π.7 Άρθρο 1680 ΑΚ — Επιμέλεια προσώπου

Ο συμπαραστάτης μπορεί να αναλάβει ζητήματα προσωπικής φροντίδας, με σεβασμό στην αξιοπρέπεια και στις προσωπικές σχέσεις του ατόμου.

Πρακτικά: δεν αφαιρείται η ανθρώπινη αξιοπρέπεια.

Π.8 Άρθρο 1682 ΑΚ — Εποπτικό συμβούλιο

Ορίζεται συμβούλιο 3–5 ατόμων με εποπτικό/διασφαλιστικό ρόλο. Δεν παρεμβαίνει στην καθημερινότητα.

Π.9 Άρθρο 1683 ΑΚ — Συναίνεση

Όταν απαιτείται συναίνεση, πρέπει να είναι γραπτή και να δίνεται πριν από την πράξη. Πράξεις χωρίς συναίνεση είναι άκυρες.

Π.10 Άρθρο 1685 ΑΚ — Άρση

Αν εκλείψουν οι λόγοι, το δικαστήριο μπορεί να άρει τη συμπαράσταση.

Πρακτικά: δεν είναι απαραίτητα μόνιμη.

Π.11 Άρθρο 1686 ΑΚ — Υποχρέωση ενημέρωσης

Ο συμπαραστάτης οφείλει να ενημερώνει το δικαστήριο για σημαντικές αλλαγές. Η ευθύνη είναι διαρκής.

▣ Τελική κατανόηση

Η νομοθεσία δεν τιμωρεί και δεν στιγματίζει. Στόχος της είναι: προστασία, ισορροπία, διαφάνεια και σεβασμός.

Τι να θυμάμαι

- Η δικαστική συμπαράσταση είναι εργαλείο προστασίας.
- Το δικαστήριο οφείλει να επιβάλει ελάχιστους περιορισμούς.
- Η βούληση του ατόμου λαμβάνεται υπόψη.
- Η διαδικασία μπορεί να τροποποιηθεί ή να αρθεί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11

Check List & Υπόδειγμα Δικαιολογητικών

Η σωστή προετοιμασία είναι το πιο σημαντικό μέρος της διαδικασίας. Η δικαστική συμπαράσταση δεν ξεκινά στο δικαστήριο· ξεκινά με οργάνωση.

Όταν ο φάκελος είναι πλήρης και τα δικαιολογητικά σωστά συγκεντρωμένα, η διαδικασία γίνεται πιο γρήγορη, πιο καθαρή και λιγότερο ψυχοφθόρα. Το κεφάλαιο αυτό μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως πρακτικός οδηγός προετοιμασίας.

11.1 Α. Πριν την κατάθεση της αίτησης

Πρώτο βήμα είναι η επιλογή δικηγόρου, καθώς η παρουσία του είναι υποχρεωτική. Είναι σημαντικό να υπάρχει αναλυτική συζήτηση σχετικά με τη μορφή της δικαστικής συμπαράστασης που θα ζητηθεί: στερητική, επικουρική ή συνδυασμός.

Παράλληλα, πρέπει να αποφασιστεί ποιο πρόσωπο θα προταθεί ως δικαστικός συμπαράστατης και να εξασφαλιστεί ότι πληροί τις προϋποθέσεις του νόμου (πλήρης δικαιοπρακτική ικανότητα και απουσία σύγκρουσης συμφερόντων).

Είναι ιδιαίτερα χρήσιμο να προηγηθεί συζήτηση με τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας, ώστε να μειωθούν πιθανές μελλοντικές διαφωνίες.

11.2 Β. Ιατρικά δικαιολογητικά

Ο ιατρικός φάκελος αποτελεί βασικό στοιχείο της διαδικασίας. Πρέπει να περιλαμβάνει:

- αναλυτική ιατρική γνώματευση από δημόσιο νοσοκομείο ή ειδικό ιατρό,
- σαφή περιγραφή της πάθησης,
- περιγραφή της λειτουργικής αδυναμίας διαχείρισης υποθέσεων,
- απόφαση ΚΕΠΑ με το ποσοστό αναπηρίας.

Δεν αρκεί μία γενική διάγνωση. Το δικαστήριο χρειάζεται συγκεκριμένη αναφορά στο κατά πόσο το άτομο αδυνατεί να διαχειριστεί οικονομικές ή νομικές πράξεις.

11.3 Γ. Απαραίτητα πιστοποιητικά

Πριν από την κατάθεση της αίτησης, πρέπει να έχουν συγκεντρωθεί:

- πιστοποιητικό οικογενειακής κατάστασης,
- αντίγραφα ταυτοτήτων του αιτούντος και του συμπαραστατούμενου,
- πιστοποιητικό περί μη θέσης σε δικαστική συμπάρασταση για τον προτεινόμενο συμπαραστάτη,
- πιστοποιητικό περί μη κατάθεσης άλλης αίτησης για το ίδιο πρόσωπο.

Η έλλειψη έστω και ενός εγγράφου μπορεί να οδηγήσει σε καθυστέρηση.

11.4 Δ. Το εποπτικό συμβούλιο

Πρέπει να οριστούν τουλάχιστον τρία πρόσωπα που θα αποτελέσουν το εποπτικό συμβούλιο. Για κάθε μέλος χρειάζονται:

- ονοματεπώνυμο,
- διεύθυνση κατοικίας,
- επάγγελμα,
- σχέση με τον συμπαραστατούμενο.

Η επιλογή πρέπει να γίνεται με προσοχή. Τα πρόσωπα αυτά έχουν ρόλο εποπτείας και διαφάνειας.

11.5 Ε. Μετά την έκδοση της απόφασης

Η διαδικασία δεν ολοκληρώνεται με την απόφαση. Ακολουθούν πρακτικά βήματα:

- παραλαβή επικυρωμένου αντιγράφου της απόφασης,
- έλεγχος των όρων (ποιες πράξεις επιτρέπονται και ποιες απαιτούν άδεια),
- ενημέρωση τραπεζών,
- ενημέρωση φοροτεχνικού,
- δημιουργία οργανωμένου φακέλου διαχείρισης.

11.6 ΣΤ. Οργάνωση οικονομικού αρχείου

Συνιστάται η δημιουργία ξεχωριστού φακέλου που να περιλαμβάνει:

- τη δικαστική απόφαση,
- στοιχεία τραπεζικών λογαριασμών,
- συμβόλαια ακινήτων,
- φορολογικές δηλώσεις,
- σημαντικές αποδείξεις πληρωμών,
- στοιχεία επιδομάτων.

Ακόμη και ένα απλό οργανωμένο ντοσιέ μπορεί να αποδειχθεί καθοριστικό σε περίπτωση ελέγχου.

11.7 Ζ. Έκτακτες περιπτώσεις

Σε περίπτωση που προκύψει ανάγκη πώλησης ακινήτου, αποδοχής κληρονομιάς ή άλλης σημαντικής οικονομικής πράξης, πρέπει να ζητηθεί δικαστική άδεια.

Σε περίπτωση διαφωνίας ή αδυναμίας άσκησης καθηκόντων, πρέπει να ενημερωθεί άμεσα ο δικηγόρος και το δικαστήριο. Η έγκαιρη ενέργεια προλαμβάνει προβλήματα.

11.8 Η. Προετοιμασία για το μέλλον

Πέρα από τη νομική διαδικασία, είναι σημαντικό να υπάρξει:

- συζήτηση με πιθανό διάδοχο συμπαραστάτη,
- καταγραφή βασικών οικονομικών στοιχείων,
- ενημέρωση για ιατρικά δεδομένα,
- πρόβλεψη σε διαθήκη (όπου κρίνεται σκόπιμο).

Η πρόληψη δεν φέρνει το κακό· φέρνει ασφάλεια.

Τι να θυμάμαι

Η οργάνωση είναι πράξη προστασίας. Η πλήρης προετοιμασία:

- μειώνει καθυστερήσεις,
- μειώνει κόστος,
- μειώνει συγκρούσεις,
- προστατεύει το παιδί σας.

Η δικαστική συμπαράσταση δεν είναι μόνο δικαστική πράξη· είναι διαδικασία ευθύνης και οργάνωσης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ

Ένα Γράμμα σε Κάθε Γονιό

Αν κρατάς αυτό το βιβλίο στα χέρια σου, σημαίνει ότι σκέφτεσαι το μέλλον. Και αυτό από μόνο του λέει πολλά.

Σημαίνει ότι αγαπάς. Σημαίνει ότι ανησυχείς. Σημαίνει ότι θέλεις να προστατεύσεις.

Η δικαστική συμπαράσταση δεν είναι μια εύκολη απόφαση. Δεν είναι μια λέξη ουδέτερη. Κουβαλά βάρος, κουβαλά φόβο, κουβαλά την αίσθηση ότι κάτι «αλλάζει».

Όμως η αλήθεια είναι διαφορετική.

Δεν αφαιρείς κάτι από το παιδί σου. Του προσφέρεις ένα θεσμικό δίκτυο προστασίας. Δεν μειώνεις την αξία του· θωρακίζεις την ασφάλειά του. Δεν το περιορίζεις· περιορίζεις τον κίνδυνο.

Ξέρουμε ότι μέσα σου υπάρχει ένα ερώτημα που δεν λέγεται εύκολα: «Θα είναι καλά όταν εγώ δεν θα είμαι;»

Καμία νομική πράξη δεν μπορεί να αντικαταστήσει την παρουσία σου. Καμία απόφαση δεν μπορεί να υποκαταστήσει την αγάπη σου. Μπορεί, όμως, να εξασφαλίσει σταθερότητα, να αποτρέψει εκμετάλλευση, να μειώσει αβεβαιότητα. Και αυτό έχει αξία.

Η δικαστική συμπαράσταση δεν είναι ήττα. Δεν είναι παραίτηση. Δεν είναι παραδοχή αδυναμίας. Είναι πράξη ευθύνης. Είναι η στιγμή που λες:

«Θέλω το παιδί μου να είναι ασφαλές, ακόμη κι όταν εγώ δεν θα μπορώ να το προστατεύσω».

Αυτό δεν είναι αδυναμία. Είναι δύναμη.

Μπορεί να φοβάσαι τη διαδικασία. Μπορεί να σε κουράζει η γραφειοκρατία. Μπορεί να νιώθεις ότι το κράτος σε βάζει να αποδεικνύεις ξανά και ξανά αυτό που ήδη ζεις καθημερινά.

Δεν είσαι μόνος.

Χιλιάδες γονείς περνούν την ίδια διαδρομή — με τις ίδιες αμφιβολίες, τις ίδιες αγωνίες. Και όμως, κάθε φορά που η διαδικασία ολοκληρώνεται, μένει κάτι σημαντικό: η αίσθηση ότι το μέλλον έχει οργανωθεί.

Να θυμάσαι: η συμπαράσταση δεν ορίζει την ταυτότητα του παιδιού σου. Το παιδί σου δεν είναι «υπό καθεστώς». Είναι άνθρωπος με δικαιώματα, προσωπικότητα και αξία. Ο νόμος οφείλει να σέβεται αυτή την αξία — και εσύ έχεις δικαίωμα να απαιτείς αυτόν τον σεβασμό.

Αν κάποια στιγμή κουραστείς, αν νιώσεις ότι η ευθύνη είναι βαριά, αν αμφιβάλλεις για τις επιλογές σου, θυμήσου: κάθε σου βήμα γίνεται από αγάπη. Και η αγάπη που οργανώνει το αύριο είναι από τις πιο ώριμες μορφές δύναμης.

Το μέλλον δεν μπορεί να προβλεφθεί. Μπορεί όμως να προετοιμαστεί. Και εσύ, διαβάζοντας αυτό το βιβλίο, το κάνεις ήδη.

Με σεβασμό,

με κατανόηση

και με βαθιά εκτίμηση,

δεν είσαι μόνος σε αυτή τη διαδρομή.

Με εκτίμηση

Ο Πρόεδρος και ιδρυτής Λειβαδάρος Παρασκευάς

Τηλ: 6931261777

Email: parisleivas1@gmail.com - ethelontoume@gmail.com

Το παιδί σου ΜΟΝΑΔΙΚΟ!

Δεν είναι ένας φάκελος, μια γνωμάτευση ή μια διαδικασία. Είναι ένας άνθρωπος. Ένας άνθρωπος με δικαιώματα, με προσωπικότητα, με συναισθήματα και με μια μοναδική αξία που δεν μετριέται ούτε περιορίζεται από καμία διάγνωση. Η ζωή του δεν ορίζεται από τη δυσκολία.

Ορίζεται από την ανθρώπινη υπόστασή του, από τις δυνατότητές του, από την αξιοπρέπειά του. Και γι' αυτό ο νόμος οφείλει να αναγνωρίζει και να σέβεται αυτή την αξία. Και εσύ, ως γονιός, έχεις κάθε δικαίωμα να ζητάς και να απαιτείς αυτόν τον σεβασμό. Κάθε γονιός που στέκεται δίπλα σε ένα παιδί με αναπηρία γνωρίζει καλά ότι η αγάπη δεν είναι μόνο συναίσθημα. Είναι και ευθύνη. Είναι αγωνία. Είναι σκέψη για το αύριο. Είναι δεκάδες μικρές και μεγάλες αποφάσεις για το μέλλον. Υπάρχουν στιγμές κούρασης. Στιγμές που το βάρος της φροντίδας μοιάζει μεγάλο.

Ίσως και στιγμές που αναρωτιέσαι αν οι επιλογές σου είναι οι σωστές. Σε αυτές τις στιγμές θυμήσου κάτι βαθιά αληθινό: κάθε βήμα που κάνεις, το κάνεις από αγάπη. Και η αγάπη που σκέφτεται, που οργανώνει, που προστατεύει και προετοιμάζει το αύριο του παιδιού της, είναι μια από τις πιο ώριμες και πιο δυνατές μορφές δύναμης που υπάρχουν. Το μέλλον δεν μπορεί να προβλεφθεί με βεβαιότητα.

Μπορεί όμως να προετοιμαστεί με φροντίδα, γνώση και ευθύνη. Και εσύ, διαβάζοντας αυτό το βιβλίο και αναζητώντας τρόπους να στηρίξεις το παιδί σου και την πορεία της ζωής του, κάνεις ήδη ένα από τα πιο σημαντικά βήματα προς αυτή την κατεύθυνση. Δεν είσαι μόνος σε αυτή τη διαδρομή. Και κάθε βήμα που κάνεις σήμερα είναι ένα βήμα φροντίδας για το αύριο του παιδιού σου.

**Κατερίνα Παπαθανασίου Ψυχοθεραπευτρια ατόμων και ομάδων,
εξειδικευμένη στην Ειδική Αγωγή**

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Ένα τελευταίο βήμα: από τον φόβο στη σιγουριά

Η δικαστική συμπαράσταση είναι μια λέξη βαριά. Όχι επειδή είναι «κακή», αλλά επειδή κουβαλά μέσα της την έννοια της ευθύνης. Και η ευθύνη, ειδικά όταν αφορά το παιδί μας, δεν είναι ποτέ ελαφριά.

Αν έφτασες μέχρι εδώ, σημαίνει ότι έχεις ήδη κάνει κάτι πολύ σημαντικό: έχεις επιλέξει να ενημερωθείς. Και η ενημέρωση είναι δύναμη. Είναι η διαφορά ανάμεσα στο «δεν ξέρω τι να κάνω» και στο «ξέρω ποιο είναι το επόμενο βήμα».

Δεν χρειάζεται να τα κάνεις όλα τέλεια. Χρειάζεται να τα κάνεις με καθαρότητα και αγάπη. Ο θεσμός της δικαστικής συμπαράστασης, όταν εφαρμόζεται σωστά, δεν είναι ένας μηχανισμός περιορισμού. Είναι ένας μηχανισμός προστασίας. Ένας τρόπος να μπει μια σταθερή γραμμή άμυνας γύρω από έναν άνθρωπο που αγαπάμε, όταν αυτό είναι πραγματικά αναγκαίο.

Θυμήσου: δεν είσαι μόνος. Υπάρχουν άνθρωποι, φορείς και κοινότητες που μπορούν να σταθούν δίπλα σου. Υπάρχουν γονείς που έχουν περάσει τα ίδια, έχουν φοβηθεί τα ίδια, έχουν νιώσει το ίδιο βάρος — και τελικά κατάφεραν να οργανώσουν το αύριο με περισσότερη σιγουριά.

Αν αυτό το βιβλίο κατάφερε να σου δώσει έστω και λίγο φως, έστω και λίγη ηρεμία, τότε πέτυχε τον σκοπό του.

Κράτησε το πιο ουσιαστικό:

- Η προστασία δεν είναι υπερβολή. Είναι πρόληψη.
- Η οργάνωση δεν είναι φόβος. Είναι φροντίδα.
- Η δικαστική συμπαράσταση δεν είναι στίγμα. Είναι ασφάλεια, όταν χρειάζεται.

Και πάνω απ' όλα: το παιδί σου είναι ένας άνθρωπος με αξία, δικαιώματα και αξιοπρέπεια. Αυτό δεν το καθορίζει καμία απόφαση. Το καθορίζει η ζωή του, η προσωπικότητά του και η αγάπη που το περιβάλλει.

Με την ευχή αυτός ο οδηγός να γίνει ένα πρακτικό εργαλείο στα χέρια σου — και όχι ένα ακόμη βάρος — κλείνουμε εδώ, με σεβασμό και ελπίδα.

Σύλλογος Φίλων Παιδιών, Εφήβων, Ενηλίκων ΑμεΑ και όλων των παιδιών «Εθελοντούμε»

Πνευματικά Δικαιώματα

© 2026

Σύλλογος Φίλων Παιδιών, Εφήβων, Ενηλίκων ΑμεΑ και όλων των παιδιών
«Εθελοντούμε»

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Το παρόν βιβλίο έχει ενημερωτικό χαρακτήρα και δεν υποκαθιστά νομική συμβουλή.

ISBN: Θα συμπληρωθεί από την Εθνική Βιβλιοθήκη Ελλάδος.

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Σύλλογος Φίλων Παιδιών, Εφήβων, Ενηλίκων ΑμεΑ
και όλων των παιδιών «Εθελοντούμε»

Τηλ: 6931261777

Email: parisleivas1@gmail.com

Email: ethelontoume@gmail.com

Instagram: <https://www.instagram.com/ethelontoume/>

Facebook: <https://www.facebook.com/syllogos.ethelontoume>